

עמנואל פינטו הנה קמה אלומתי וגם ניצבה וריאציה על סיפור בנימין המקראי

האור אפור בשעת שחרית. קרירות הלילה פושטת ואוחזת בקירות החלקים, העשויים אבן מהוקצעת או חומר דחוס ומאופק אחר. לילה שלם עבר מאז הניחו סוהריו השתקניים בעדינות – שמא תישמע חריקת הדלת – יד על גבו, והתא הפך לעולמו. מעולם לא היה סגור כך. לברו כל כך. שמן המנורה לחשש במחצית הלילה וככה.

אחיו כולם נאבקו בשומרים. חוד החנית חלף דרך עורו של יהודה הצועק, "הבטחתי ליעקב, לישראל הבטחתי." ראובן קרע קריעה ארוכה בבגדו. שמעון חפץ את שמלתו באגרופיו הגדולים בעוד לוי אוחזו בעורפו, שלא יבוא עליהם מקרה דינה שוב. דן ונפתלי, יששכר וזבולון נשכו שפתיים, חרקו שיניים, מוללו זקנים. אשר מחה דמעות, וגד בקושי השתלט על הבחילה שגאתה בו... רק הוא, לפות בתוך מסדר החיילים, פלט נשיפה ארוכה והניח להם להובילו. מבלי דעת באה תמונת קבר אמו וקמה אל מול עיניו. הוא ראה בבירור את הכיפה המסוידת לבן, את הביתן שבו היה אביו נעלם לשעות ארוכות, כושל החוצה רק לעת ערב, אוחז בידו בחוזקה וממלמל, "טָרוֹף טוֹרֵף, טרוף טורף."

הוא טבל אצבעותיו באגן המים הצמוד לקיר המזרחי, בא זמנה של תפילת הבוקר. קול התפצחות הטיפות על משטח המים העיר אותו לדבר מה שנאצר בהן. שוב ושוב טבל וטפטף עד שהבין שאת דמות עצמו בזעיר-אנפין הוא רואה. לכו לכם, חֲזֹרו לאביכם, אמר להם האיש, אבל הוא ייוותר עמדי. כמה פעמים טבל כך את ידיו קודם, אלפי פעמים, והנה דומה שצריך היה לפעם הזאת כדי להבין כי הוא נושר, טיפה אחר טיפה. משהו התחבא בין הצללים. מחשבה ביקשה להתגלם ונפרמה, ושבה ונפרמה. מדוע הביט באחיו הבוכים ולא אמר דבר? מדוע לא נאבק גם הוא בשומרים? מה היה בו, באיש ששלף מתיקיו את הגביע בתנועת ניצחון? מה היה במבטו של המצרי? ומדוע גם בסמרטוטים שעטפו את גביע הכסף הכבד היה משהו מוכר?

צעדיו בתוך התא הקטן הואצו. עכשיו חש כיצד זעם עולה ומתגלגל מתוכו, האיש משחק בהם, בקולו העדין, בפקודות אצבעותיו הזעירות שנענו מיד, בארוחה העשירה שהניח לפניהם, באוצרות התבואה שציווה

להעמיס על חמוריהם... ככל שגברו צעדיו כך הוצר עליו התא, הוא שרגיל היה למישורי ארץ כנען, התאפק שלא לדפוק עכשיו באגרופיו על הדלת, שלא לצעוק צעקות רמות. הלא הוא לא גנב את הגביע, הוא נשתל אצלו, מי, מי, מי הטמין אותו בשקיו, הא, שוב העביר בסך את תגובות אחיו, בלש אחר כל שקר בצעקות, כל תרמית בהבעות, כל כחש בככי. בני האמהות תמיד היו חשודים בעיניו, אבל גם בניה של לאה לא היו טובים מהם, תמיד פחד מהם, גברתנים היו, חצופים, משתררים על ארץ ואנשיה, פולשים עם העדרים לחלקות לא להם, לוקחים את הנשים בתענוג רב מדי, מקנחים את פיהם בגב ידם, הו, העז החיוך לעלות על פניו, הו, כיצד התענג על תחנוניהם בפני האיש, נזכר איך נשטמו הכתפיים הכבירות, איך שקע החזה, נדחק האגן, קמוטים נהיו, זקנים. כן, נראה איך יחזרו עכשיו ליעקב והוא לא עמם, מה יאמרו לו. את שני בניו הבטיח ראובן לשחוט אם לא ישוב איתו... יעקב לעג להצעתו, שילח אותו מעליו, שילח את כולם. כולם הכזיבו. גם לוי. יום אחר יום, במשך שבועות וחודשים רבים, בא לוי לחלות את פניו, להזכיר לו שבן כלוא יש לו אצל האיש המצרי, שמעון. אבל יעקב הקשיח את לבו. הוא היה מביט בו, בצעיר בנוי, ומקשיח את לבו. רק הוא נותר לי מרחל, היה אומר. לך והילחם במצרים כפי שנלחמת בשכם ושחרר את אחיך, כך היה מהתל בלוי יום אחר יום אחר יום.

ריח השמיכות על הרצפה כבד מריחו של שמעון, כאן בתא הזה ממש כלא אותו האיש המצרי, טביעות אגרופיו של שמעון מכסות בצפיפות את הקירות כמו אריג משובח ואפילו לרצפת התקרה הגיעו, הו, כמה צר היה לו לשמעון המקום!

הד זעקותיו החריד את לילותיהם, יעקב היה סוכר אוזניו משמוע, שנוא היה עליו שמעון, שנואה היתה עליו לאה וכל בניה. רק אתה נותרת לי מרחל, היו אצבעותיו של יעקב מגששות על פניו, חוקרות את תוויו, נעצרות בגבעות הלחיים, נרעדו על הגבינים, נדחקות בתאוה אל שקע הסנטר...

לא תמיד היו האצבעות מרוצות, לא תמיד היה די בפניו לספק את תשוקת רחל שהיתה באביו. ברגעים אלה היו האצבעות צובטות בבשרו, עוד מעט היו נתחבות אל תוך עיניו, מעוררות אותו כמו את יצחק סבו. ברגעים אלה היה חש את קנאת אחיו, יודע שגם בו נטמנה כבר הטינה, נבטה העוינות, והוא היה מקלל את אמו בלבו. לו היתה מזדקנת פְּלָאָה, מתכערת וקמלה כבלהה וכולפה, היה אביו כבר נגמל ממנה. אלא שרווקא

בהיעדרותה היא נכחה בכל, בכל ארוחה. חומצת היעדרותה מאכלת והוא שונא אותה. שונא את כולם. שונא את כל שבעים הנפשות היושבות במחנה מעולפות רעב ומחכות שיגיע שבר ממצרים.

קול צעדים כבדים נשמע מאחורי הדלת, היערכות גדולה ומהומה. עוד מעט יבואו לקחת אותו. הוא יודע. יודע גם מה יבוא עליו ברגעים הבאים. אנשי החלומות תמיד מנצחים. יעקב וחלומותיו. יוסף וחלומותיו. די היה במבט אחד קצר בראשיהם המתולתלים של שני הילדים שהציצו מאחורי גבו של האיש המצרי כדי להבין. "אפרים ומנשה, אמרו שלום לאנשים הבאים מכנען," אמר האיש המצרי ועיני הקרסים שלו נאחזו בו. אתה מכיר אותי, אתה רואה אותי, אמרו העיניים, ולגלוג נורא פשט בהן כשביקש להישמט מן האחיזה. לילה שלם הניח אותו בכלאו כדי להמשיך ולהתל באחים, ואולי גם כדי להענישו על הימים הרבים שהיה שרוי לברו במחיצת אביהם. תמיד יהיו יותר אבי ואמי יותר משהם יהיו אביך ואמך, כך אמר המבט. לילה שלם הניח אותו בכלאו כדי שיתרגל. הנה קמה אלומתי וגם ניצבה, הדהדו לפתע המילים הנשכחות בראשו.

קול הצעדים מאחורי הדלת מחריש. הדלת נפתחת ואור גדול זורם עליו. מסנוור אותו. בשקט גמור סר גרוד החיילים מעל האיש המצרי והאחים. שוב מוחה האיש את עיניו. לא בכי הוא אלא צחוק מתגלגל. אני יוסף, הוא אומר בקול. עיניכם הרואות, הוא אומר. ועיני אחי בנימין הרואות, כי פי מדבר אליכם.